

Vs. 19 Amore e Psiche (7ª parte)

Mentre Psiche era impegnata a superare le dure prove impostele da Venere, Amore si consumava dalla nostalgia e dalla passione per la giovane e allo stesso tempo era spaventato dall'ostinata collera della madre nei confronti di lei. Così decide di chiedere aiuto al divino Giove: egli, accogliendo il nipote molto affettuosamente, lo rassicura e...

Iuppiter iubet Mercurium deos omnes ad contionem protinus convocare ac eis sic enuntiat: «Amor Psychen elegit: igitur eam teneat et semper suo amore perfruatur». Et ad Venerem: «Et tu, filia, - inquit - progeniem mortalem noli timere» et ilico Psychen in caelum perducere iubet. Et porrecto ambrosiae poculo: «Sume, - inquit - Psyche, et immortalis eris: istae nuptiae erunt perpetuae». Et cena nuptialis statim inita est: Amor accumbebat, Psychen gremio suo complexus, sic Iuppiter cum Iunone sua ac omnes dei. Tunc poculum nectaris, quod vinum deorum est, Iovi et ceteris deis Liber ministrabat, Vulcanus cenam coquebat, Horae rosis et ceteris floribus purpurabant omnia, Gratiae spargebant balsama, Musae voce canora personabant, Apollo cantabat, Satyrus tibias inflabat, Venus magna cum venustate saltabat. Sic Psyche et Amor rite in matrimonium se iunxerunt et cum praegnationis dies transierunt illis nata est filia, quam Voluptatem nominamus.

da Apuleio

Vs. 20 Aneddoti su Alessandro Magno

Alexander, cum iam in India vagaretur et gentes bello vastaret, in obsidione cuiusdam urbis, dum circumit muros et imbecillima moenium quaerit, sagitta ictus diu persedere et incepta agere perseveravit. Deinde cum, represso sanguine, sicci vulneris dolor cresceret et crus suspensum equo paulatim obtorpuisset, coactus absistere: «Omnes - inquit - iurant me Iovis filium, sed hoc vulnus hominem esse me clamat».

Atheniensibus recusantibus divinos honores Alexandro, «Videte - inquit Demades orator - ne, dum caelum custoditis, terram amittatis».

Alexandri pectus insatiabile laudis potentiae fuit. Nam Anaxarcho, comiti suo, qui ex auctoritate Democriti praeceptoris innumerabiles mundos esse dicebat: «Heu me - inquit - miserum, qui ne uno quidem adhuc potitus sum!»

da Seneca e Valerio Massimo

Vs. 21 La guerra civile tra Cesare e Pompeo

Iam bellum civile exarserat. Caesar enim rediens ex Gallia victor incepit postulare alterum consulatum putans hunc sine ulla dubitatione sibi datum iri. Sed contradictum est a Marcello consule, a Bibulo, a Pompeo, a Catone qui imperaverunt ei ut, dimissis exercitibus, ad urbem rediret. Propter hanc iniuriam ab Arimino, ubi milites congregatos habebat, adversum patriam cum exercitu venit. Consules cum Pompeo senatusque omnis atque universa nobilitas ex urbe fugerunt et in Graeciam transierunt. Apud Epirum, Macedoniam, Achaïam, Pompeo duce, senatus contra Caesarem bellum paravit. Caesar, vacuum urbem ingressus, dictatorem se fecit. Postea in Hispanias iit et, Pompei exercitibus validissimis et fortissimis superatis, inde regressus est et in Graeciam transiit ut adversum Pompeium dimicaret.

da Eutropio

Vs. 22 Sesto Tempanio risolve la battaglia

Iam omnibus locis ceditur, nequiquam Sempronio consule obiurgante atque hortante. Nihil nec imperium nec maiestas valebat, cum Sextus Tempanius, decurio equitum, labante iam re, praesenti animo subvenit. Qui magna voce exclamavit ut equites ex equis desilirent. Omnium turmarum equitibus velut ad consulis imperium motis: «Sequimini – inquit – pro vexillo cuspidem meam; ostendite Romanis Volscisque neque ullos equites nec ullos pedites vobis esse pares». Magno clamore hac exortatione comprobata, Tempanius vadit alte cuspidem gerens. Quacumque incedunt, vi viam faciunt; obiectis parmis, eo se immittunt ubi plurimum laborem suorum vident. Pugna omnibus locis restituitur.

da Livio

Analisi

1. Individua e analizza i participi indicandone il tempo, il significato attivo o passivo, il caso e la funzione (spiega cioè se sono participi congiunti o participi che fanno parte di un ablativo assoluto).
2. Analizza i pronomi e gli aggettivi non qualificativi.
3. Riconosci il nesso relativo.

Vs. 23 Un decemviro approfittatore

Anno trecentesimo ab urbe condita, pro duobus consulibus decemviri creati sunt. Unus ex iis Appius Claudius virginem plebeiam adamavit. Cum autem pretio ac spe eam pellicere non posset, clienti suo negotium dedit, ut eam in servitutum deposceret. Putabat enim se facile victurum esse, cum ipse esset et accusator et iudex. Lucius Virginius, puellae pater, tunc aberat militiae causa. Cliens igitur virgini venienti in forum iniecit manum, affirmans suam esse servam: iubet eam sequi se; alioqui minatur se vi eam cunctantem abstracturum esse. Pavidam puellam stupentem, ad clamorem nutricis multi concurrunt. Cum ille puellam abducere non posset, eam vocat in ius, ipso Appio iudice.

da Lhomond

Analisi

1. Riconosci le seguenti proposizioni subordinate, indicane il modo e il tempo verbale e sottolinea l'eventuale congiunzione da cui sono introdotte

	proposizione
<i>Cum autem pretio ac spe eam pellicere non posset</i>
<i>ut eam in servitutum deposceret</i>
<i>se facile victurum esse</i>
<i>cum ipse esset et accusator et iudex</i>
<i>suam esse servam</i>
<i>eam sequi se</i>
<i>se vi eam cunctantem abstracturum esse</i>
<i>pavidam puellam stupentem</i>
<i>cum ille puellam abducere non posset</i>

Vs. 24 La punizione del decemviro

Interea missis nuntiis, Virginius prima luce Romam advenit, cum iam civitas in foro expectatione erecta staret. Statim in forum lacrimabundus et civium opem implorans filiam suam deducit. Appius obstinatus in tribunal ascendit, et Virginiam clienti suo addixit. Tum, nullo auxilio impetrato, pater animo fractus: «Quaeso – inquit –, Appi, ignosce patrio dolori, me ultimo complexu filiam meam tenere sine». Appio invito, tamen licentia patri datur, qui filiam in secretum abducit et a lanio cultro arrepto, pectus puellae transfigit. Tum ferro sibi viam facit, et respersus cruore ad exercitum profugit. Non diu postea concitatus exercitus montem Aventinum occupavit et decem tribunos militum creavit; decemviros magistratu se abdicare coegit, eosque omnes aut morte aut exsilio multavit: ipse Appius Claudius in carcere necatus est.

da Lhomond

Fero

Il verbo **fero, fers, tuli, latum ferre**, ha un'ampia gamma di significati; a seconda del contesto, infatti, può significare:

1. portare, trasportare, condurre. Sono espressioni tipiche del linguaggio militare: *arma ferre in (contra o adversum) aliquem*, «assalire qualcuno», «portare la guerra contro qualcuno»; *signa ferre*, «muovere all'assalto»;
2. sopportare, subire, tollerare, sostenere. Sono d'uso ricorrente le locuzioni: *ferre aequo animo*, «sopportare di buon animo»; *aegre, graviter, indigne, moleste, iniquo animo ferre*, «sopportare a fatica, a malincuore»; *impetum ferre*, «sostenere l'assalto»;
3. dire, raccontare, riferire, tramandare;
4. ottenere, ricevere, riportare;
5. mostrarsi, offrirsi, avanzare, spingersi, lanciarsi, nella forma passiva o in unione con il pronome riflessivo.

Vs. 25 Cesare risolve la battaglia

Caesar (ad dextrum cornu) profectus, suos urgeri ab hoste vidit, quartae cohortis omnibus centurionibus occisis signiferoque interfecto, signo amisso, reliquarum cohortium omnibus fere centurionibus aut vulneratis aut occisis, in his primipilo P. Sextio Baculo, fortissimo viro, multis gravibusque vulneribus confecto. Ubi animadvertit reliquos esse tardiores et nonnullos, deserto proelio, loco excedere ac tela vitare, scuto uni militi detracto, quod ipse sine scuto venerat, in primam aciem processit et, centurionibus nominatim appellatis, reliquos cohortatus milites signa ferre et manipulos laxare iussit. Caesaris adventu spe reddita militibus ac redintegrato animo, cum pro se quisque in conspectu imperatoris etiam in extremis suis rebus operam navare cuperet, paulum hostium impetus tardatus est.

da Cesare